

УДК 330.341.4 (045)

І.М. ЯРОВИЙ

Промислово-економічний коледж Національного авіаційного університету

**СТРУКТУРНА НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЯК СИСТЕМНА ПРОБЛЕМА
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

У статті представлено особливості структури сучасної української економіки, проаналізовані структурні зрушення в першому десятиріччі XXI сторіччя, даються рекомендації щодо обґрунтування напрямків структурних трансформацій у національній економіці

Ключові слова: особливості, сучасної, економіки, трансформацій

Національна економіка в першому десятиріччі XXI сторіччя структурно змінюється в бік оптимізації макроекономічних пропорцій. Однак, економічний потенціал країни та її соціально-економічна система не є достатньо конкурентоспроможними в умовах глобалізації. На заваді модернізаційного розвитку України є довготривале зволікання з розв'язанням системних проблем економіки і суспільства, серед яких, зокрема, структурна недосконалість. Стратегічним завданням у 2012 році є посилення ролі держави у створенні умов для структурно-інноваційних змін виробництва [1].

Об'єкти та методи дослідження

Серед останніх досліджень проблем структурної недосконалості та проблем структурних перетворень, вплив структурних чинників на якісні аспекти економічного розвитку національної економіки відзначимо праці таких науковців, як С.О. Білої [2], О.М. Бойко [3], О.В. Коломийцевої [4], О.М. Свинцова [5], Ю.В. Ніколенко [6], І.Б. Стенічевої [7], С.А. Єрохіна [8], Т.П. Шинкоренко [9].

Проте проблема структурної недосконалості як системної проблеми вітчизняної економіки та визначення подальших напрямків її структурних трансформацій потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання

Метою цієї роботи є обґрунтування напрямків структурних трансформацій у національній економіці на основі впровадження новітніх науково-технічних рішень та розвитку наукоємних виробництв та використання інновацій у господарській діяльності, що стане запорукою стабільного економічного зростання.

Результати та їх обговорення

Структурна перебудова економіки України потрібна для реалізації цільової функції виробництва - зростання добробуту населення. Це обумовлює, в свою чергу, необхідність вищих темпів приросту обробної промисловості порівняно з добувною, прискорення виробництва товарів народного споживання, послуг. У кінцевому підсумку треба досягти збалансованості економічного і соціального розвитку країни, ліквідувати диспропорцію між платоспроможним попитом населення і матеріально-речовим забезпеченням ринку [5].

Структура економіки – складна система взаємопов'язаних макроекономічних елементів, яка може бути оптимальною чи неоптимальною, ефективною чи неефективною. Основними критеріями оптимальності та ефективності макроекономічної структури є темпи економічного зростання, обсяги виробництва товарів та послуг, узгодження темпів використання економічних ресурсів зі швидкістю їх оновлення, забезпечення переходу економічної системи до вищого не тільки кількісного, а й якісного

стану, стимулювання максимального використання результатів науково-технічного прогресу, спеціалізація країни у світовому поділі праці, інтеграційних процесах.

Відповідно, оптимальність та ефективність економічної структури є невід'ємними атрибутами розвиненості економічної системи. Структура економіки має важливе значення для забезпечення збалансованого розвитку національного виробництва, ефективного і стабільного його розвитку, задоволення потреб суспільства в коротко- та довготерміновому періодах.

Світовий досвід показує, що економічний розвиток багатьох країн пояснюється глибокими структурними змінами. Структурна перебудова економік розвинених країн історично відбулася в дуже короткий період одного-двох десятиліть. Причиною цього є значне прискорення темпів розвитку НТП, останніх форм і методів організації та управління новаторських процесів, збільшення можливостей адаптації інновації до різних сфер національних економік.

Реструктуризація економіки та ефективність її операцій в цих країнах супроводжуються стійким зростанням ролі і важливості нематеріальних виробничих ресурсів, наукових знань, інформації, кваліфікації, що активно доповнюють матеріальні елементи (сировинні, енергетичні, техніко-технологічні). Про це наочно свідчать прогресивні структурні зрушення в післявоєнний період в економіці ряду країн Заходу й Сходу, зокрема США, Великобританії, Німеччині, Японії та інших. Разом із тим остаточно була доведена неспроможність структурної політики в межах адміністративно-командної системи, передусім колишнього СРСР, деформації соціально-економічного розвитку якого стали вихідною базою для формування сучасної структури економіки України й перетворились на основну перешкоду до її входження у світовий ринковий простір як високотехнологічної, конкурентоспроможної держави.

ВВП є узагальнюючим індикатором стану національної економіки та виміру економічного зростання.

Дані табл. 1 свідчать про стабільне зростання реального ВВП в Україні за період 2007-2011 рр. Спад ВВП у 2009 р. пояснюється економічним спадом, який став наслідком впливу світової кризи на розвиток вітчизняної економіки.

Не зважаючи на ріст ВВП сучасна економіка України деформована і неефективна з точки зору галузевої, виробничо-вартісної, функціонально-речової, відтворювальної, територіальної структури національного виробництва.

Таблиця 1. Динаміка валового внутрішнього продукту України[10]

Роки	Млрд. грн.	У постійних цінах 2007 року, відсотків до відповідного періоду попереднього року	
		зміна обсягу	зміна дефлятора
2008	948,1	2,3	28,6
2009	913,3	-14,8	13,0
2010	1082,6	4,1	13,8
2011	1314,0	5,2	...

Статистичні відомості свідчать про те, що близько 65 % валового національного продукту припадає на галузі, які виробляють засоби виробництва, тоді як у країнах Західної Європи частка виробництва товарів народного споживання сягає рівня 60 % [11].

Враховуючи націленість України на приєднання до Європейського Союзу, проведення порівняльного аналізу макроекономічних зрушень, які відбуваються в українській економіці, із загальносвітовими тенденціями і, особливо, структурними параметрами економік європейського співтовариства, є вкрай важливим для розробки та своєчасного корегування економічної політики.

Світова практика господарювання сформувала два типи структурної політики пасивний та активний. Пасивна структурна політика зводиться до створення правової бази для вільного переміщення факторів виробництва з однієї сфери в іншу, з галузі в галузь, з регіону в регіон та є ефективною при стабільній економіці.

Активна структурна політика полягає в тому, що, використовуючи державні важелі, органи управління сприяють прискоренню структурних зрушень в економіці. Такими важелями служать державна програма структурних перетворень, пряме державне інвестування програм структурної перебудови економіки, створення спеціальних фондів, залучення іноземних і приватних інвестицій, податкові і кредитні пільги, згортання виробництва у депресивних галузях, програми перепідготовки кадрів. Така політика є ефективною при трансформації економічної системи та в умовах кризи, забезпеченні стійкого економічного зростання.

Активна структурна політика охоплює ефективні напрями необхідних перетворень в економіці, тобто визначає пріоритети, насамперед щодо вдосконалення галузевої структури економіки. У 2012 році передбачається забезпечити державну підтримку тих галузей, які мають потенціал для вироблення продукції з високим ступенем доданої вартості та формують п'ятий (фармацевтична, автомобільна, хімічна, інструментальна промисловість, мікроелектроніка, інформатика, біотехнології, гена інженерія, освоєння нових видів енергії, космічного простору, супутникового зв'язку) та шостий (біотехнології, зокрема клітинна біологія; аерокосмічна промисловість; нанотехнології; нові матеріали; оптоелектроніка; системи штучного інтелекту; мікроелектроніка; фотоніка; мікросистемна механіка; інформаційні супермагістралі; програмне забезпечення і засоби імітації; молекулярна електроніка; системи управління персоналом) технологічні уклади.

Відповідно структурна політика має буде спрямована на науково-технологічне оновлення та диверсифікацію виробництва з поліпшенням його техніко-економічних показників, орієнтацію як на вироблення продукції, спроможної конкурувати на зовнішніх ринках, так і забезпечувати потреби внутрішнього ринку. Реальна стратегія економічного прориву України відповідно до [7] може базуватися на прискореному розвитку тих вітчизняних виробництв, які довели конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Збільшення податкових надходжень від таких підприємств дозволить сформувати фінансово-бюджетну основу державної підтримки наукомістких виробництв 5-го та 6-го технологічних укладів. Погоджуємося з [2], що підвищення конкурентоспроможності національної економіки в сучасних умовах може бути пов'язана із зростанням імпортозаміщуючих виробництв, відповідним спрямуванням структурної політики держави на їх інноваційне оновлення.

При обґрунтуванні шляхів досягнення відповідності галузевої структури українського виробництва критеріям ефективності господарювання в розвинутих країнах світу вважаємо, що нині Україна знову проходить етап індустріалізації (але вже на новій технологічній основі), забезпечуючи якісні зміни в структурі інвестицій і виробництва щодо переважного їх зростання в промисловості. Цей процес тривав все перше десятиріччя XXI сторіччя, про що свідчать тенденції в галузевій структурі економіки України (табл. 2).

Таблиця 2. Галузева структура валового випуску товарів та послуг в Україні у фактичних цінах
(у млн. грн. (відсотках) до валового випуску відповідного року) [10]

Сектори економіки	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	66430 13,2	66119 11,0	85668 10,6	94801 9,5	98410 8,3	113149 7,2	156072 7,5	157867 8,1	194132 8,1
Добувна промисловість	24386 4,8	26484 4,3	31766 3,9	41149 4,1	46125 3,9	57563 3,7	91551 4,4	78492 4,0	117804 4,9
Переробна промисловість	191301 38,0	235289 39,0	325820 40,2	399039 40,1	456729 38,6	588203 37,6	751615 36,3	628232 32,1	812068 34,0
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	28227 5,6	30360 5,0	31961 3,9	36739 3,7	47318 4,0	60898 3,9	77688 3,7	85749 4,4	103317 4,3
Будівництво	19176 3,8	25811 4,3	37667 4,7	45972 4,6	64152 5,4	94307 6,0	117362 5,7	77631 4,0	98904 4,1
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	42628 8,5	54897 9,1	71490 8,8	99662 10,0	122365 10,4	173149 11,1	240111 11,6	239327 12,2	293540 12,3
Діяльність транспорту та зв'язку	46946 9,3	59995 9,9	75233 9,3	91219 9,2	107638 9,1	135074 8,6	172314 8,3	182914 9,4	209444 8,8
Освіта	14666 2,9	18640 3,1	22086 2,7	29388 3,0	36161 3,1	46083 2,9	62186 3,0	70705 3,6	83917 3,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	12080 2,4	14958 2,5	18470 2,3	22855 2,3	28305 2,4	35947 2,3	45902 2,2	54100 2,8	64327 2,7
Інші види економічної діяльності	58168 11,5	71151 11,8	109827 13,6	134806 13,5	174976 14,8	260682 16,7	357371 17,2	380668 19,4	410836 17,2
Валовий випуск, усього (в основних цінах)	504008 100	603704 100	809988 100	995630 100	1182179 100	1565055 100	2072172 100	1955685 100	2388289 100

Дослідження зміни абсолютної величини часток виробництва продукції в сільському господарстві, добувній та обробній промисловості в структурі валового випуску в Україні за період з 2002 по 2010 рр. дає змогу зробити певні висновки:

– 56 % валового випуску забезпечувало в 2002 р. саме сільське господарство та промисловість, в 2010 р. ця частка зменшується до 47 %;

– в обсязі валового випуску сільського господарства відбуваються певні негативні зміни (якщо в 2002 р. частка цієї групи галузей становила 13,2 % валового випуску, то в 2010 р. – тільки 8,1 %);

– частка добувної промисловості в обсязі валового випуску продукції, яка в 2002 р. становила 4,8% збільшується до 4,9 % в 2010 р;

– спостерігається зменшення частки валового випуску групи галузей обробної промисловості (з 38,0 % в 2002 р. до 34,0 % в 2010 р.) та транспорті та зв'язку (з 9,3 % до 8,8 %);

– певні позитивні тенденції спостерігаються в торгівлі (збільшення частки в обсязі валового випуску з 8,5 % до 12,3 %).

Зроблені висновки підтверджують певні позитивні тенденції в зміні структурних галузевих пропорцій в економіці України: зміну співвідношення між галузями, що пов'язані з видобуванням ресурсів, галузями, що пов'язані з переробкою цих ресурсів та розвитком сфери послуг на користь останньої. В той же час це зростання проходить на фоні зменшення обсягу випуску в обробній промисловості та сільському господарстві, що негативно впливає на сумарний обсяг валового випуску.

Структура вітчизняної економіки характеризується домінуванням енергоємних, матеріаломістких виробництв, які постійно відчують на собі майже монопольну залежність від імпорту паливно-енергетичних ресурсів.

Оцінка таких показників, як витратомісткість (яка характеризує співвідношення між витратною (проміжне споживання) та дохідною частинами валового випуску, ефективність (яка характеризує співвідношення між сумарною величиною доданої вартості (ВВП) та проміжним споживанням) та результативності забезпечують дослідження якісних характеристик структури економіки країни (табл. 3).

Таблиця 3. Оцінка якісних характеристик зміни структури валового випуску
української економіки, 2005–2010 рр. (млн. грн.) [10] розрахунки автора

Назва показників	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Валовий випуск, ВВ (в основних цінах)	995630	1182179	1565055	2072172	1955685	2388289
Валовий випуск, ВВр (в ринкових цінах)	1048481	1252209	1650992	2196052	2072549	2516699
Проміжне споживання товарів та послуг, ПС	607029	708056	930261	1247996	1159204	1434130
Валовий внутрішній продукт, ВВП (в ринкових цінах)	441452	544153	720731	948056	913345	1082569
Витратомісткість (ПС/ВВр), %	57,90	56,55	56,35	56,83	55,93	56,98
Ефективність економіки (ВВП/ПС), %	72,72	72,72	77,47	75,97	78,79	75,49
Результативність економіки (ВВП/ВВр), %	42,10	43,46	43,65	43,17	44,07	43,02

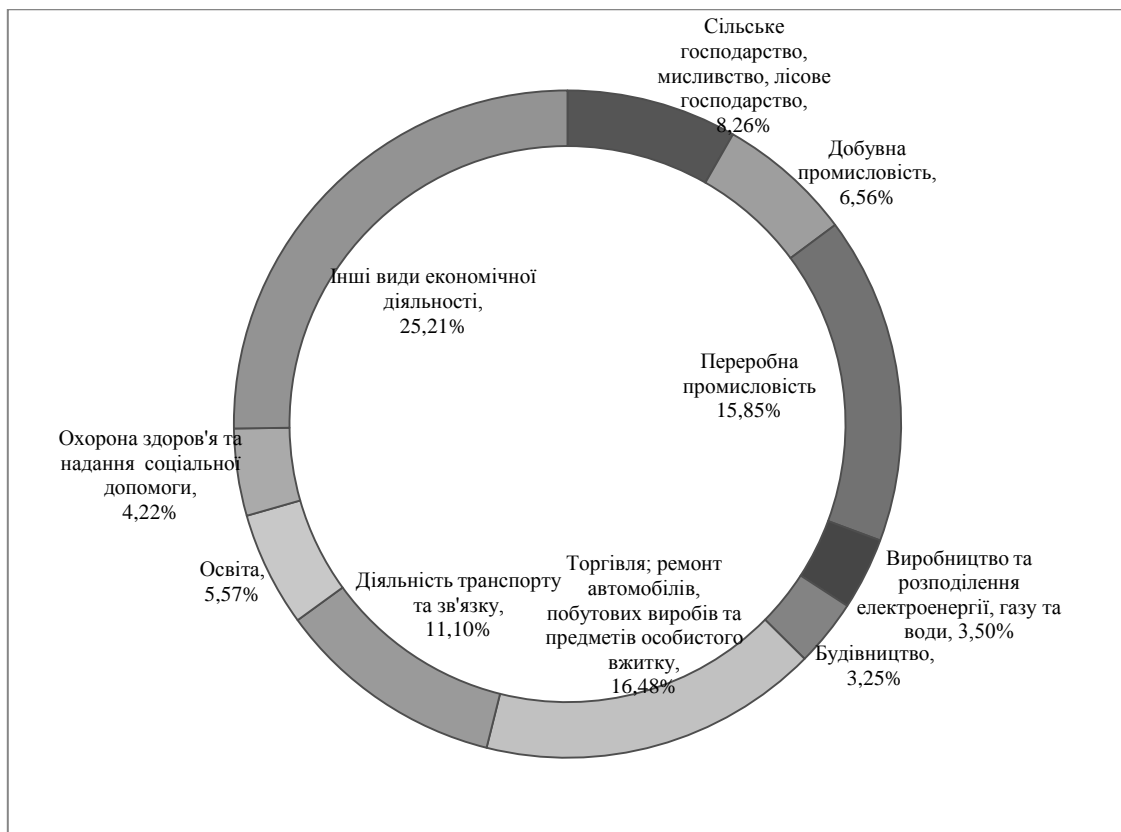
Розрахунки проведені в таблиці характеризують зниження витратомісткості валового випуску української економіки (на 0,92 % за період 2005-2010 рр.), що призводить до зростання рівня її результативності (з 42,10 % в 2005 р. до 43,02 % в 2010 р.) та ефективності (з 72,72 % в 2005 р. до 75,49 % в 2010 р.)

Отже, оптимізація виробничих галузевих пропорцій потребує зменшення частки ресурсо- та енергоємних галузей: енергетики, паливної, чорної та кольорової металургії, хімічної та нафтохімічної промисловості на фоні поступального розвитку галузей, що зорієнтовані на випуск кінцевого продукту (машинобудування, металообробки, легкої та харчової промисловості).

Основним чинником покращення макроекономічних показників є зростання величини доданої вартості. На фоні зростання її величини (що і характеризує зростання ВВП країни) істотних змін в її структурі за період 2005-2010 рр., не відбувається. Хоча, на відміну від 2005 року, коли лідирувала переробна промисловість, в 2010 році лідирують інші види економічної діяльності (рисунок).

В 2010 р. в створенні валової доданої вартості основні частки належать іншим видам економічної діяльності (25,21%), оптовій та роздрібній торгівлі (16,48%), переробній промисловості (15,85%), транспорту та зв'язку (11,10%).

Ці пропорції підтверджують зменшення часток в ВВП сільського господарства (вона становила в 2005 р. 10,24%) та зростання обсягів валової доданої вартості в добувній промисловості.

Структура валової доданої вартості в галузевому розрізі, 2010 р. [10]

Проведене дослідження доводить, що заходи державної регуляторної діяльності повинні бути спрямовані на стимулювання обсягів виробництва в таких групах галузей як сільське та лісове господарство, за умови стабільних темпів приросту валової доданої вартості в обробній промисловості та сфері послуг.

За прогнозними оцінками процес насичення промислового й товарного виробництва (в обсягах на душу населення) до рівня розвинених країн світу відбуватиметься впродовж наступних семи-десяти років і лише після цього в Україні очікується становлення постіндустріального суспільства з принципово новою структурою економіки, де питома вага послуг, у тому числі освіти й науки почне неухильно зростати. Саме остання тенденція розглядається як необхідна умова й матеріальне підґрунтя для забезпечення інноваційно-інвестиційного типу економічного зростання, активізації структурно-інноваційних зрушень у промисловості й підвищення конкурентоспроможності економіки України.

Державне регулювання структурної перебудови та структурних зрушень в економіці повинно визначатися як вибір цілей та характеру структурних перетворень, визначення комплексу заходів щодо підтримки розвитку тих елементів економічної системи, які забезпечують економічне зростання.

Найважливішими завданнями державної політики у сфері енергетики є забезпечення стабільного енергопостачання, розвиток виробництва енергії в Україні та зміцнення енергетичної безпеки держави шляхом створення ринкових умов в енергетичному секторі, зокрема зміни цінової політики, оскільки існуюча система ціноутворення на енергоносії субсидує імпорту і пригнічує внутрішніх виробників, що, у свою чергу, збільшує обсяги імпорту за рахунок внутрішнього виробництва енергоносіїв, реструктуризації енергетичних підприємств, покращення управління і розвитку конкурентних ринків.

Проблема високої енергоємності ВВП має загальнодержавний характер, оскільки впливає на рівень собівартості продукції та її конкурентоспроможність. Енергоємність ВВП в Україні вдвічі перевищує відповідний показник провідних країн світу і становить 0,4 кілограма нафтового еквівалента на 1 долар США з урахуванням паритету реальної купівельної спроможності, що у 2,1 рази перевищує середнє значення енергоємності ВВП розвинених держав світу.

Основними завданнями державної політики у сфері енергозбереження має бути впровадження енергоефективних технологій і матеріалів у реальному секторі економіки та домогосподарствах шляхом виконання заходів Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2015 роки. Виконання комплексу заходів у сфері енергозбереження дасть можливість знизити енергоємність ВВП на 3,3 відсотка [1].

У 2012 році пріоритетом у розвитку металургійної промисловості буде впровадження сучасних технологічних процесів з метою підвищення якості продукції, а також поліпшення екологічної ситуації в районах з розвиненим металургійним виробництвом.

Передбачаються позитивні внутрішньогалузеві структурні зміни – модернізація та технічне переоснащення сталеплавильного виробництва шляхом виведення з експлуатації та заміни мартенівських печей на конвертери та електроагрегати, упровадження технології вдування пиловугільного палива, зокрема ВАТ «Дніпровський металургійний комбінат», ВАТ «Снаківський металургійний завод», Металургійний комбінат «Запоріжсталь», ЗАТ «Донецьксталь – металургійний завод» впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій у коксохімічному виробництві.

Основною метою розвитку машинобудування у 2012 році є нарощування виробництва експортоспроможної та імпортозамінюючої продукції за рахунок упровадження нових технічних і технологічних досягнень. За рахунок використання інструментів державно-приватного партнерства (державної фінансової підтримки на умовах кредитування) буде забезпечено виробництво літаків,

зокрема Ан-148). Буде реалізовуватися Державна програма реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2013 року. Для стимулювання виробництва продукції авіаційної промисловості має бути впроваджено механізм фінансової підтримки експортної діяльності.

Ефективне функціонування галузей транспорту та зв'язку є необхідною умовою для забезпечення обороноздатності, захисту економічних інтересів держави, підвищення якості життя населення.

Проте на заваді інтенсивного розвитку стало довготривале зволікання з розв'язанням низки проблем, зокрема недостатній обсяг фінансових ресурсів, необхідних для оновлення та забезпечення інноваційного розвитку матеріально-технічної бази, знос основних виробничих фондів, низький рівень використання транзитного потенціалу держави.

Тому основними завданнями державної політики в напрямі модернізації транспортної інфраструктури, розвитку зв'язку та інформаційних технологій є: розвиток інфраструктури залізничного транспорту в частині розмежування руху пасажирських і вантажних поїздів; оновлення рухомого складу шляхом формування раціональної структури парку тягового рухомого складу з урахуванням потужності, вантажопідйомності, пасажиромісткості, спеціалізації транспортних засобів; забезпечення доступності та підвищення якості транспортних послуг шляхом упровадження швидкісного руху пасажирських поїздів та інших денних неспальних пасажирських поїздів; розвиток судноплавства на внутрішніх водних шляхах шляхом підтримки експлуатаційно-безпечного стану судноплавних шлюзів, внутрішніх водних шляхів; забезпечення функціонування національної системи пошуку і рятування в морському пошуково-рятувальному районі України шляхом закупівлі рятувального та іншого спеціального обладнання; розвиток державної системи використання повітряного простору України; лібералізація ринку авіаперевезень шляхом приєднання України до європейської програми "відкрите небо"; підвищення якості і рівня безпечності перевезень пасажирів та вантажів, їх енергоефективності, покращення безпеки дорожнього руху; розвиток мережі автомобільних доріг загального; прискорення темпів будівництва і розвитку мережі метрополітенів у великих містах; здійснення секторальних реформ і адаптації національного законодавства та практики до норм європейських стандартів у сфері технічного регулювання та торгівлі послугами зв'язку; створення ефективних стимулів для модернізації інфраструктури галузі зв'язку та впровадження нових технологій та послуг, що відповідатимуть потребам суспільства та національним інтересам держави шляхом створення умов для впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, систем мобільного зв'язку наступних поколінь, широкосмугового доступу до Інтернету; упровадження конвергентних технологій; забезпечення доступу споживачів до універсальних послуг поштового зв'язку, поліпшення якості їх надання, розширення спектра нових послуг поштового зв'язку на базі інформаційно-комунікаційних технологій шляхом створення ефективної системи управління Національного оператора поштового зв'язку та вдосконалення тарифної політики на послуги з розповсюдження вітчизняних періодичних друкованих видань за передплатою; реформування системи державного управління і фінансування у галузі дорожнього господарства з метою підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів на будівництво доріг; технічне переоснащення та модернізація об'єктів інфраструктури аеропортів та морських портів шляхом розширення їх виробничих потужностей; збільшення обсягів фінансування розвитку транспортної

інфраструктури; поліпшення управління залізничним транспортом з метою підвищення рівня інвестиційної привабливості національних залізниць.

Державна політика з підготовки до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу спрямовується на забезпечення виконання наданих УЄФА гарантій, зокрема щодо експлуатаційної готовності об'єктів спортивної, транспортної та медичної інфраструктури і дотримання безпеки та правопорядку на них.

На сьогодні агропромисловий комплекс забезпечує потреби внутрішнього ринку в більшості видів продовольчої продукції та займає провідні позиції на зовнішніх ринках щодо експорту соняшникової олії та зернових культур. Проте вітчизняний аграрний сектор за рівнем розвитку суттєво поступається розвиненим країнам світу і ЄС, що підтверджується низькою економічною ефективністю сільськогосподарського виробництва. Тому одним з основних завдань є створення єдиної автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру та відповідної земельно-інформаційної бази даних, проведення інвентаризації земель.

Головним завданням у сфері формування ринку доступного житла є створення ефективного житлового сектору, що діє на ринкових принципах і задовольняє житлові потреби основної частини населення на рівні, що відповідає їх платоспроможному попиту, а також механізмів участі держави у підтримці розвитку і функціонування цього ринку в цілому. Для вирішення завдань щодо забезпечення громадян доступним житлом передбачена реалізація заходів будівництва та придбання доступного житла, зокрема передбачено забезпечення житлом інвалідів I групи Великої Вітчизняної війни та будівництво малосімейних будинків для дітей-сиріт.

В Україні протягом останніх років спостерігається суттєве падіння інноваційної активності промислових підприємств, зокрема за період 1994 – 2009 років майже у 2,5 рази, а саме: з рівня 26 відсотків у 1994 році до рівня 10,7 відсотка у 2009 році. Наукоємність промислового виробництва в Україні, яка наприкінці 90-х років становила близько 3 відсотків, зараз не перевищує 1 відсотка, що у десятки разів менше рівня високорозвинених країн.

Разом з тим, за глобальним індексом конкурентоспроможності згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму в Давосі Україна обіймає у 2010–2011 роках 89 позицію серед 139 країн порівняно з 82 позицією серед 133 країн у 2009–2010 роках.

Як підтверджує вітчизняний досвід, а також практика провідних країн світу, науковий сектор без інтеграції та тісної взаємодії з реальним сектором економіки втрачає дієздатність і стає все менш самодостатнім.

Система формування пріоритетів бюджетного фінансування недостатньо ефективна - за рахунок коштів державного бюджету фінансується велика кількість прикладних розробок, які не мають перспективи попиту на внутрішньому і зовнішньому ринку.

Розв'язання зазначених проблем потребує реалізації таких ключових завдань: запровадження державного замовлення на інноваційну продукцію шляхом розроблення та внесення змін до законодавства про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти в частині формування державного замовлення на впровадження наукоємної (інноваційної) продукції; підвищення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень і розробок, забезпечення розвитку державного сектору науки, зокрема розвитку науково-технічної та інноваційної експертизи; поліпшення ефективності бюджетного

фінансування наукової сфери шляхом упровадження інструментів державної підтримки науково-технічної та інноваційної діяльності, оптимізації мережі бюджетних наукових установ на основі об'єктивних критеріїв оцінювання результативності їх науково-технічної діяльності.

Висновки

Отже, економічний розвиток обумовлюватиметься не тільки подальшим відновленням світової економіки та лібералізацією доступу вітчизняних товаровиробників із зменшенням відповідних технічних бар'єрів на ринки країн-членів СОТ, а і дією чинників структурного та технологічного оновлення виробництва [1].

Розв'язання названих проблем вимагає не тільки впровадження прогресивної науки й техніки в усі галузі народного господарства, а й ефективного механізму ресурсозбереження. При цьому мають бути чітко визначені пріоритетні напрями розвитку економіки. Сьогодні набувають особливого пріоритету галузі виробництва, які створюють предмети для особистого споживання людини. Виробництво товарів народного споживання повинно мати питому вагу в межах 70 відсотків.

З огляду на це, пріоритетними групами галузей структурних перетворень визначені:

- наукомісткі та технологічні галузі - ракетно-космічна, літако- та моторобудування, електрозварювання, порошкова металургія, робототехніка, біотехнології, надтверді матеріали тощо;
- галузі агропромислового комплексу, для яких створені найкращі природні умови, традиції виробництва - харчова, кондитерська, консервна, молочна, легка промисловість тощо;
- галузі транспорту, зв'язку, телекомунікацій - транзит нафти і газу, міжнародні перевезення;
- рекреаційно-туристичний та оздоровчий комплекси.

Успіх структурно-інноваційних зрушень в українській економіці потребує дієвої державної підтримки: від цільового бюджетного фінансування перспективних науково-дослідних розробок, створення сприятливого середовища для їх використання в промисловості (за рахунок податкової, амортизаційної, кредитної політики тощо) і до захисту національного інноваційно-оновленого виробництва від руйнівної конкуренції транснаціональних монополій.

Отже, за умови істотної деформації економіки, обмеженої фінансової підтримки в державі механізм структурної політики повинен ґрунтуватися на поєднанні державного втручання з дією ринкових важелів на структуру економіки.

Список використаної літератури:

1. Державна програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки [Режим доступу] http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=41158
2. Біла С.О. Структурна політика в системі державного регулювання економіки в умовах суспільної трансформації. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – галузеве управління. – Українська Академія державного управління при Президентові України. – К.: 2002.
3. Бойко О.М. Особливості розвитку структурно-динамічних зрушень в економіці України / О.М. Бойко // Національне господарство України: теорія та практика управління : зб. наук. праць. – К. : Рада з вивчення продуктивних сил України, 2008. – С. 29–36.

4. Коломийцева О.В. Вплив світових тенденцій на формування структурних зрушень в економіці країни / О.В. Коломийцева // Вісник Хмельницького національного університету. – Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 1, т. 2. – С. 289–294.
5. Свинцов О.М., Скирка Н.Я., Гаврилко П.П. Структурні зрушення в економіці України та їх ефективність / О.М. Свинцов // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. – С. 166–173.
6. Ніколенко Ю.В. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: ЦНЛ, 2003. [Режим доступу] <http://ebk.net.ua/Book/OsnEkTeor/Oet16-23/52105.htm>
7. Стенічева І.Б. Деякі аспекти структурної перебудови національної економіки України // Матеріали інтернет-конференції «Україна наукова» (20–22 грудня 2010 року) [Режим доступу] <http://intkonf.org/stenicheva-ib-deyaki-aspekti-strukturnoyi-perebudovi-natsionalnoyi-ekonomiki-ukrayini/>
8. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України [Режим доступу] <http://www.soskin.info/ea/2006/1-2/20060102.html>
9. Шинкоренко Т.П. Структурні зміни в економіці України: порівняння із загальносвітовими тенденціями [Текст] / Т.П. Шинкоренко // Економіка і прогнозування. – 2006. – №1. – С. 77–93.
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Режим доступу] www.ukrstat.gov.ua/
11. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник / – К.: Знання, 2006.– 435 [Режим доступу] с. <http://www.info-library.com.ua/books-text-5971.html>

Стаття надійшла до редакції 22.02.2012

Структурное несовершенство как системная проблема экономики Украины

Яровый И.Н.

Промышленно-экономический колледж Национального авиационного университета

В статье представлены особенности структуры современной украинской экономики, проанализированы структурные изменения в первом десятилетии XXI века, даются рекомендации касательно обоснования направлений структурных трансформаций в национальной экономике.

Ключевые слова: особенности, современной, экономики, трансформаций.

Structural imperfection as system problem of economy of Ukraine

Yarovy I.N.

Industry and Economics College of National Aviation University

The features of structure of the modern Ukrainian economy are presented in the article. Structural changes in the first decade of the 21st century are analysed; recommendations concerning the ground of directions of structural transformations in the national economy are also given in the article.

Keywords: features, modern, economy, transformations.